

Waarom natuurrechten Nederland groener maken

Natuur is meer dan alleen het groen om ons heen. Het is onze ademhaling, onze bron van leven, en voor velen van ons ook een plaats van rust en verwondering. Maar wat als je niet weet hoe het is om omringd te zijn door groen? Wat als je opgroeit in een wereld waar natuur schraal, kwetsbaar of zelfs afwezig lijkt? Voor mij is dat geen hypothetische vraag. Het is de realiteit waarmee mijn leven begon.

Ik ben op vijfjarige leeftijd uit Eritrea naar Nederland gevlucht. Ik weet nog goed hoe we in mijn vroege kindertijd door de dorre landschappen van Eritrea reden om familie te bezoeken. Uitgestrekte, droge vlaktes waar nauwelijks iets groeide, afgewisseld met een enkele boom die zich dapper had weten te handhaven in het stof. Als kind dacht ik: *Dit is natuur*. Een afgelegen, kaal stuk land, zonder veel kleur of leven. Het woord "groen" kende ik eigenlijk nauwelijks, en de rijke wereld van planten, dieren en ecosystemen was iets waar ik me geen voorstelling van kon maken.

Toen we in Nederland aankwamen, werd mijn wereld op slag groter. Ik herinner me de eerste keer dat ik de Veluwe zag alsof het gisteren was. We liepen door een bos, het zonlicht viel in strepen door de bladeren, en de lucht rook fris op een manier die ik nooit eerder had ervaren. Het groen om me heen was overweldigend – zoveel verschillende tinten, zoveel leven. Ik voelde tranen over mijn wangen rollen en begreep niet eens meteen waarom. Het was alsof ik iets ontdekte dat altijd ontbrak, alsof een leegte in mij gevuld werd.

Nog sterker werd dat gevoel de eerste keer dat ik sneeuw zag. We bezochten de Biesbosch, en ik weet nog dat ik verstijfd stond van verwondering. Alles was wit, alsof de wereld zelf een nieuw begin had gekregen. De bomen leken met zorg bedekt te zijn met een glinsterend dek van sneeuw, en de kleine waterwegen waren deels bevroren met ijs dat kraakte onder mijn voetstappen. Het voelde alsof ik in een sprookje was beland, een wereld die ik alleen kende uit de verhalen die mijn moeder soms vertelde. Het raakte me diep, alsof ik verbonden was met iets groters, iets dat verder ging dan woorden.

Deze herinneringen zijn met me meegegaan, door de jaren heen. Ze hebben me gevormd, me laten inzien wat natuur écht betekent – niet alleen als een verzameling bomen of dieren, maar als een bron van schoonheid, troost en kracht. Ze herinneren me eraan hoe bijzonder het is dat we in Nederland zo'n rijke, diverse natuur hebben. En ze inspireren me elke dag opnieuw om me in te zetten voor het beschermen van die natuur. Want net zoals ik dat moment van verwondering nodig had, hebben de generaties na ons dat ook nodig.

Natuurbeleid met een ziel: De tijd voor natuurrechten is nu!

Nederland staat op een keerpunt. Decennialang hebben we geprobeerd de natuur te beschermen met regels, wetten, en beleidsplannen. Toch blijven we achter de feiten aanlopen. Biodiversiteit verdwijnt in een angstaanjagend tempo, rivieren raken vervuild, en eeuwenoude bossen worden bedreigd door menselijke activiteiten. Hoe kan het dat ondanks onze goede bedoelingen de natuur steeds verder achteruitgaat? Het antwoord is pijnlijk simpel: we behandelen de natuur als een middel tot een doel, niet als een volwaardige partner in ons bestaan.

Het is tijd voor een radicale omwenteling in hoe we omgaan met de wereld om ons heen. Natuur moet rechten krijgen. Niet omdat het een leuk idee is of een symbolische geste, maar omdat het essentieel is voor ons voortbestaan. Alleen door de natuur zelf een stem te geven in ons beleid, kunnen we de balans herstellen tussen mens en aarde.

Natuur als rechtspersoon

Het idee van natuurrechten klinkt misschien revolutionair, maar het is geen utopie. Het idee dat natuur rechtspersoonlijkheid krijgt – zoals een bedrijf of een organisatie – wint wereldwijd aan terrein. Sterker nog, landen zoals Ecuador en Nieuw-Zeeland hebben al stappen gezet om ecosystemen, rivieren en bossen rechten toe te kennen. De rivier de Whanganui in Nieuw-Zeeland is bijvoorbeeld erkend als rechtspersoon. Dit betekent dat ze juridische bescherming geniet en dat er namens haar opgetreden kan worden in de rechtbank.

Waarom zouden we dit ook niet in Nederland doen? Stel je voor dat de Waddenzee niet alleen een beschermd natuurgebied is, maar een rechtspersoon met het recht om ongerept en gezond te blijven. De Waddenzee, een van onze meest kwetsbare en waardevolle natuurgebieden, zou dan niet alleen beschermd worden door ingewikkelde wetten, maar ook door een juridisch vertegenwoordiger die namens haar kan spreken. Of dat het Markermeer wordt vertegenwoordigd in beleidsvergaderingen, zodat economische belangen niet langer zonder tegenwicht de boventoon voeren. Door de natuur rechten te geven, zorgen we ervoor dat haar belangen niet alleen gehoord worden, maar ook afdwingbaar zijn.

Rechten van de Natuur betekent dat we erkennen dat de aarde en haar ecosystemen levende entiteiten zijn, waarvan de belangen net zo belangrijk zijn als die van ons. Dit betekent dat alle vormen van natuur, zoals bossen, oceanen en bergen, hun eigen rechten hebben. Door deze rechten te erkennen, streven we naar een samenleving die in balans leeft met de natuur, waarin mens en natuur één geheel vormen binnen het ecosysteem.

Dit betekent niet dat we ineens allemaal rechtszaken krijgen tussen mensen en bomen. Het betekent wél dat we natuurgebieden en ecosystemen beschouwen als waardevol op zichzelf, los van hun economische of recreatieve functie. Het dwingt ons om zorgvuldigere keuzes te maken en om het belang van de natuur altijd mee te nemen in onze beslissingen.

Waarom natuurbeleid eenvoudiger moet

Op dit moment is het natuurbeleid in Nederland een lappendeken van regels en verantwoordelijkheden. Provincies, waterschappen, gemeenten en de Rijksoverheid hebben allemaal een stukje van de verantwoordelijkheid. Hierdoor raken besluiten vertraagd, worden regels tegenstrijdig, en voelen burgers zich niet gehoord.

Een treffend voorbeeld hiervan is de stikstofcrisis, die Nederland jarenlang in zijn greep houdt. Boeren, bouwers en natuurliefhebbers raken verstrikt in een web van regels, waarbij niemand nog precies weet wie waarvoor verantwoordelijk is. Het resultaat? Stilstand.

Als we natuurrechten invoeren, kan dit ons helpen het beleid te vereenvoudigen. In plaats van eindeloze onderhandelingen tussen belangengroepen, maken we de natuur zelf een volwaardige gesprekspartner. Stel je een natuurraad voor, waarin vertegenwoordigers van ecosystemen – juridisch bijgestaan door experts – hun stem laten horen. Deze raad zou een directe invloed kunnen hebben op beleidskeuzes, zonder dat belangen telkens tegen elkaar worden uitgespeeld.

Daarnaast moeten we duidelijke, eenvoudige doelen stellen. Geen ingewikkelde wetsteksten waar niemand wijs uit wordt, maar concrete afspraken. Bijvoorbeeld: elke gemeente garandeert minimaal 20% groen in haar grondgebied. Of: alle landbouwgebieden moeten in 2030 voldoen aan strikte en afdwingbare biodiversiteitsnormen. Helder, meetbaar, en begrijpelijk.

Waarom natuurrechten ons allemaal raken

Het toekennen van rechten aan de natuur is meer dan een juridische kwestie. Het is een morele keuze. Als mensheid hebben we eeuwenlang gedacht dat we boven de natuur staan, dat we haar mogen gebruiken zoals het ons uitkomt. Maar die arrogantie heeft een hoge prijs. Klimaatverandering, uitstervende diersoorten, en vervuiling zijn niet alleen bedreigingen voor het milieu – ze bedreigen ons leven, onze economie, en onze toekomst.

Natuurrechten bieden een tegenwicht aan dit destructieve patroon. Ze herinneren ons eraan dat we niet de meesters van deze planeet zijn, maar slechts een onderdeel van een groter geheel. Dit idee is niet nieuw. Inheemse volken wereldwijd leven al duizenden jaren volgens het principe dat de natuur een eigen waarde heeft en beschermd moet worden. Wij in Nederland kunnen leren van die wijsheid, en haar vertalen naar moderne beleidsvorming.

Het mooie is dat natuurrechten niet alleen de natuur zelf beschermen, maar ook onze samenleving sterker maken. Ze dwingen ons om keuzes te maken die duurzaam en eerlijk zijn. Denk aan het beschermen van drinkwaterbronnen, het herstellen van veengebieden die CO₂ opslaan, en het terugbrengen van biodiversiteit in landbouwgebieden. Dit zijn geen abstracte doelen – ze raken aan onze gezondheid, onze voedselvoorziening en onze leefomgeving.

Een inspirerende toekomst

Stel je een Nederland voor waarin de natuur niet langer gezien wordt als een probleem dat opgelost moet worden, maar als een partner met wie we samenwerken. Waarin elk kind op school leert dat bomen en rivieren rechten hebben, net zoals wij. Waarin steden vol staan met groene daken, waar vogels en insecten floreren. En waarin boeren trots zijn op hun rol als hoeders van het landschap, in plaats van als slachtoffers van beleidsconflicten.

Deze toekomst begint met een keuze. Een keuze om natuurrechten serieus te nemen en om ons beleid radicaal te vereenvoudigen. De tijd van pappen en nathouden is voorbij. Het is tijd voor moed, voor visie, en voor echte verandering.

Als de politiek deze ideeën omarmt, kunnen we Nederland een leidende rol geven in de wereldwijde strijd voor een duurzame toekomst. Niet alleen door de natuur te beschermen, maar door haar een stem te geven. Want de natuur verdient niet alleen onze zorg – ze verdient onze erkenning als gelijkwaardige partner.

De natuur heeft lang genoeg gewacht. Het is tijd dat wij luisteren.